

PORADNICTWO DIETETYCZNE W ONKOLOGII

Lek. med. Aleksandra Kapala
Szpitalny Zespół Żywniowy
Oddział Chemioterapii Diennej
Centrum Onkologii Instytut w Warszawie
aleksandrakapala@interia.pl

30% nowotworów złośliwych jest dietozależna!

Nowotwory przewodu pokarmowego:
od jamy ustnej, przez przełyk, żołądek,
jelito

Nowotwory trzustki, dróg żółciowych i
pęcherzyka żółciowego, wątroby

Rak piersi, trzonu macicy, jajnika

Rak prostaty

Rak płuc

Rak nerki i pęcherza moczowego

DIETA ANTYRAKOWA?

Model żywienia stosowany w profilaktyce pierwotnej i wtórnej celem zmniejszenia ryzyka zachorowania na nowotwór złośliwy lub zmniejszenia ryzyka jego wznowy:

- * Prewencja otyłości !!!
- * Prewencja niedoborów ochronnych składników diety !!!
- * Świadome unikanie czynników dietetycznych promujących nowotworzenie
- * Świadome włączenie czynników dietetycznych ochronnych, antynowotworowych, antyzapalnych

DIETA LECZĄCA Z RAKA?

NIE ISTNIEJE !!!

DIETETYKA JEST NAUKĄ WSPOMAGAJĄCĄ
LECZENIE ONKOLOGICZNE I NIGDY NIE MOŻE
GO ZASTĄPIĆ!!!

PROWADZĄC ŻYWIENIOWO PACJENTA CHOREGO
NA NOWOTWÓR WYKORZYSTUJEMY
ZASADY DIETY ANTYNOWOTWOROWEJ

Nutrigenomika?

Nauka badająca wpływ żywności, jej poszczególnych składników, jak i suplementów diety na genom ludzki – na zmianę ekspresji bądź struktury ludzkiej mapy genetycznej.

WHAT IS NUTRIGENOMICS AND HOW DOES IT RELATE TO ME?

The science of nutrigenomics seeks to provide a molecular understanding for how common dietary chemicals (i.e., nutrition) affect health by altering the expression and/or structure of an individual's genetic makeup.

Podstawowe założenia nutrigenomiki:

1. W określonych warunkach u niektórych osób dieta może być poważnym czynnikiem ryzyka występowania chorób przewlekłych.
2. Składniki pożywienia mogą działać na ludzki genom pośrednio lub bezpośrednio, zmieniając strukturę lub ekspresję genów.
3. Stopień wpływu diety na zdrowie i chorobę może zależeć od indywidualnych cech genetycznych
4. **Niektóre geny, których czynność może być regulowana przez czynniki dietetyczne odgrywają prawdopodobnie rolę w powstawaniu chorób przewlekłych. Mają wpływ na ich progresję i stopień ciężkości**
5. **Interwencja dietetyczna bazująca na wiedzy o zapotrzebowaniu na składniki diety, umiejętności oceny stanu odżywienia i znajomości genotypu tzw. „żywienie spersonalizowane” może być użyta do zapobiegania, łagodzenia przebiegu i leczenia chorób przewlekłych.**

Five Tenets of Nutrigenomics:

- Under certain circumstances and in some individuals, diet can be a serious risk factor for a number of diseases.
- Common dietary chemicals can act on the human genome, either directly or indirectly, to alter gene expression or structure.
- The degree to which diet influences the balance between healthy and disease states may depend on an individual's genetic makeup.
- Some diet-regulated genes (and their normal, common variants) are likely to play a role in the onset, incidence, progression, and/or severity of chronic diseases.
- Dietary intervention based on knowledge of nutritional requirement, nutritional status, and genotype (i.e., "personalized nutrition") can be used to prevent, mitigate or cure chronic disease.

Jak działają NUTRACEUTYKI?

Antyestrogeny

Wsparcie układu odpornościowego

Działanie antyzapalne – inhibicja enzymów cyklooksygenazy

Inhibicja receptorów dla czynników wzrostowych

Inhibicja czynników transkrypcji

Inhibicja kaskad sygnałowych w komórce

Hamowanie inwazji i tworzenia przerzutów nowotworu

Działanie antyangiogenne

Bezpośrednia cytotoksyczność na komórki raka

Nasilenie apoptozy

Hamowanie agregacji płytek

Zaburzenie cytoszkieletu komórek raka

Zapobieganie lekooporności na cytostatyki

Unieczynnienie substancji rakotwórczych

NAJWAŻNIEJSZE PRODUKTY O DZIAŁANIU ANTYRAKOWYM:

Kapustne: wszystkie kapusty, kalafior, brokuły, brukselka, rzepa, rzodkiew
Glukozytolany: izotiocyjaniiny i indole; sulforafan

Czosnkowate: wszystkie cebule, czosnek, szczypior, por
Związki organosiarkowe: allina, alicyna, siarczek i disiarczek allilu

Soja: mąka, mleko, tofu, miso, ziarno, sos sojowy
Izoflawony m.in. fitoestrogeny: genisteina, daidzeina, glicyteina

Dyniowate: dynie, cukinie, kabaczki, patisony
Karotenoidy: alfa i beta karoten

Pomidory:
Likopen

Owoce jagodowe: jagody, borówki, żurawiny, truskawki, maliny, porzeczki
Kwas elagowy, antocyjaniny i proantocyjanidy

Kurkuma:
Kurkumina

Zielona herbata:
Katechiny

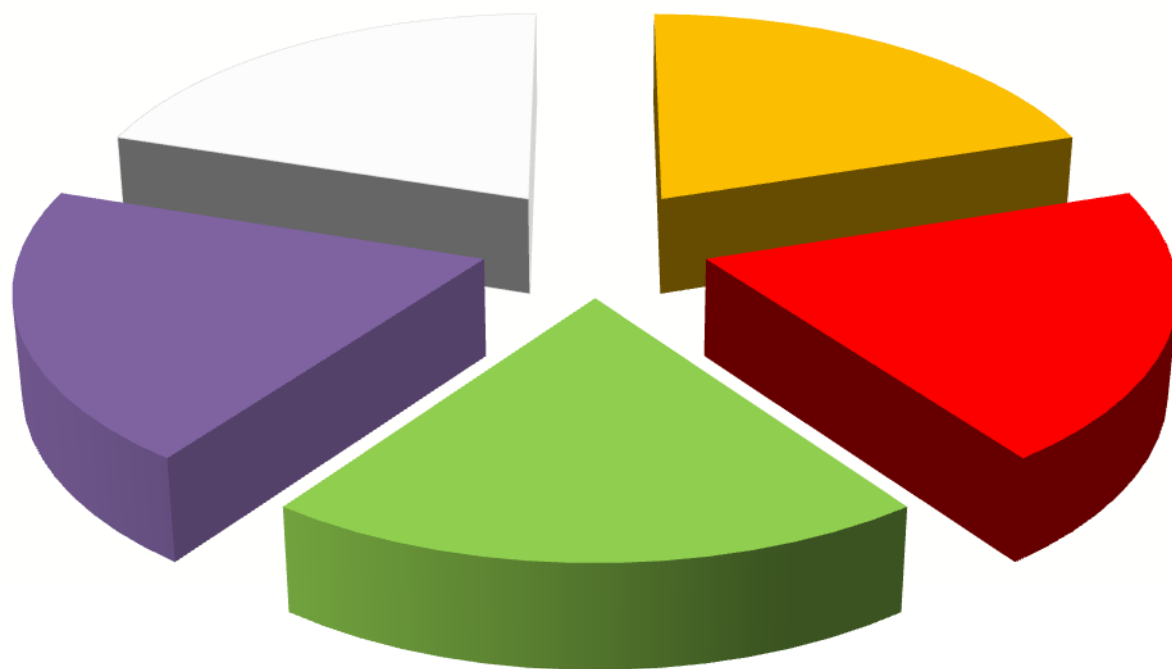
Cytrusy:
Nie tylko witamina C!, polifenole i terpeny: limoneny, kumaryny

Ciemne winogrona szczepu pinot nor, czerwone wino tego szczepu, jeden kieliszek 150 ml, sok winogronowy lub żurawinowy
resweratol

Jeżeli już słodczy to gorzka czekolada min. 70% kakao
Polifenole (katechiny, proantocyjanidy), niski IG, sporo jednonienasyconych kwasów tłuszczowych

PRAKTYCZNA ZASADA: REGUŁA PIĘCIU KOLORÓW

- żółtopomarańczowe
- czerwone
- zielone
- fioletowe
- białe

**Poradnia Dietetyczna przy każdym ośrodku
onkologicznym w Polsce:**

Lekarz

Dietetyk

Pielęgniarka

Psycholog

Fizjoterapeuta

Logopeda

Pracownik socjalny

Fizjoterapeuta

Psycholog

Pracownik socjalny

Poradnia Dietetyczna musi być odpowiednio wyposażona:

Waga, wzrostomierz, centymetr krawiecki, fałdomierz

Komputer z programem obliczającym wartość diety

Analizator składu ciała (BIA)

Respirometr pośredni (kalorymetria pośrednia)

Możliwość zlecenia badań biochemicznych

Materiały edukacyjne dla pacjenta i rodziny

PORADA „USZYTA NA MIARĘ”

Poradnictwo dietetyczne w onkologii musi uwzględniać:

- Wiek i płeć chorego
- Rodzaj choroby onkologicznej
- Stopień zaawansowania
- Rodzaj i etap leczenia
- Choroby współistniejące
- Preferencje chorego (żywieniowe, kulturowe)
- Status socjoekonomiczny chorego

REALIZACJA PORADY DIETETYCZNEJ

**PROFILAKTYKA PIERWOTNA: SZEROKO PROPAGOWANE
AKCJE EDUKACYJNE, PORADNICTWO GRUPOWE,
WARSZTATY PRAKTYCZNE DLA PACJENTÓW,
ZAANGAŻOWANIE RÓŻNYCH PODMIOTÓW SPOŁECZNYCH**

**PROFILAKTYKA WTÓRNA:
PORADNICTWO INDYWIDUALNE,
„SPERSONALIZOWANE” CELE TERAPEUTYCZNE**

PROFILAKTYKA PIERWOTNA

PROFILAKTYKA WTÓRNA

CZY WIESZ, ŻE 1/3 NOWOTWORÓW ZŁOŚLIWYCH MOŻNA ZAPOBIEC?

JAK?

**POZOSTAŃ SZCZUPLY
JEDZ MĄDRZE
RUSZAJ SIĘ WIĘCEJ
I W ŻADNYM WYPADKU – NIE PAL !!!**

**RAK PIERSI – 38% LUB PONAD 86.000 KOBIEC!
RAK JELITA GRUBEGO – 50% LUB PONAD 71.000 OSÓB
RAK TRZONU MACICY – 70% LUB PONAD 32.000 KOBIEC
RAK ŻOŁĄDKA – 47% LUB PONAD 10.000 OSÓB
RAK PRZEŁYKU – 69% LUB PONAD 12.000 OSÓB**

Dziękuję za uwagę!